

ISTORIJA Suwienytu Walsstiju AMERIKOS.

(Tasa.)

Kariawimai Greene'o 1781 m.

Pradžioje sausio 1781 m., Generolas Greene išsiuntė Generolą Morganą su tukstanciu vyrų in Wakarinią daly Pietines Carolinos del palaikimo Britiečių prisipirtais. Drusus Britijos wadas kawalerijos, Tarleton buvo išsiųstas priešais Grene Dwi sylos susitikimo Cowpens'e 17 d. Sausio ir Morgan sumusė Tarleton'a. Amerikonai nustojo septinesdesimtis vyrų, o Britiečiai septynis šimtus ir wisa juu artileriją.

Kada Cornwallis dagirdo apie pamusimą Tarletono, jis wijosi Morganą, kuris tuom laiku trauke Virginijos linkon su likusiais po kowos ir paimtais nelaisweis Cornwallis norejo užbėgti Morganui, kol jis nedaseke brostwow per Catawba upia. Bet jam nepasiseke Po dweju adynu, kaip Morgan perbrido, Britiečiai pribuvo ant kranto antroje puseje upes. Bet laike nakties užėjo diktas lietus, kurs prilijo dikesi wandens, kad upe liko nebegalima perbristi per dvi dienas.

Greene dabar pristėjo prie Morgan ir apeme komanda. Cornwallis kaip galint greičiaus seke juos. Bet Greene išsisaugojo no ju su dideliu gudurumu ir laimingai perejo per upia Dan in Virginija.

Cze Cornwallis nustojo wijas ir atsitrauke in Hillsborough Greene, netrukias sugryžo in North Carolina ir ne dawe pakajaus Britiečiams. Wienas isz jo oficeriu, Colonel Lee, inpuole su trimis simtais penkesdesimtis loyalistu ir iszmusze arba paeme in nelaiswia wisus.

Trumpame laike Greene, gawias daugiau sylos, jautiesi galis užduotie smugy. Jis nusidawe in Guilford Court-House, kur baisi musza tapo atlikta, 15 d. Kowo. Trotas isz abieju pusiu buvo bewaik lygus ir kowa liko be iszriszimo.

Netrukus po to Cornwallis atsitrauke ir su wisa sawo syla leidosi in Wilmingtona, North Carolinoje ir neužilgio buvo pasauktas in Virginija.

Britizkoji syla, palikta South Carolinoje, buvo po Lordu Rawdo. Greene ejo ant Britiečių ir buvo užpultas per juos ant Hobrik's Hill, Ballandžio mensesyje. Pasekme linko bewaik ant Britiečių puses. Bet Greene teip sprade Raudon'a, kad jis iszileido in Eutaw Springs.

Uname laike kariawikai Marion, Sumter ir Lee apeme ywairias Britizkas wietas. Pasekme to buvo, kad widurwasaryje 1781 m. neprieteliai liko apsiuabti terp Ninety-Six, Eutaw Springs ir Charleston.

Greene Geguzyje užpuole ant Ninety-Six. Bet tas miestas laikiesi drutai ir jam nepasiseke. Tada Amerikonai iszejo in kalnus Santee del praleidimo karsztuju mensesiu.

Rugsejyje Greene pradejo wel darbuotis. 8 d. Rugsejo jis užpuole Britiečius Eutaw Springs'e. Musza liko be iszriszimo. Isz abieju pusiu lygiai patrotijo.

Musza po Eutaw buvo paskutine musza Carolinose. Neprieteliai teip buvo inerzinti per Greene ir kitus Amerikonu wadowus, kad jie paliko atwira kraszta ir atsitrauke in Charlestona. Cze Amerikonai waktawo anuos iki pabaigos kares.

Ir teip dabar matome, kad kariawinose Carolinose, nors Greene tankiai traukesi ir neiszloze jokios swarbios pergales — wienok wiriausis siekis liko iszpyldytas. Greene buvo generolas su stebetiniu narsumu ir uolumu.

VII Pabalgtnas kariawimas.

Mas palikome Washingtono armija zieminese kwarterose 1779-80 metu. Tai buvo periodas didziu kancziu, koku ne buvo laike wisos kares.

Widurwasaryje 1780 m. Amerikonai buvo pradziuginti pribuwimu Admiralo de Ternay su laiwyne, kuri gabeno szesziis tukstancius Francuziszkų kariawiu, po wadowystia Count de Rochambeau (roszombo). Tai laiwyne su kariawenia tapo isziususta per Francuzu kariu pagaliintemia Lafayette, kurs perleido pirmesniaja ziema Francijoje.

Ta Francuzu laiwyne ir syla nusidawe in Newport'a, Rhode Island'e. Jie nemislino, idant ka nors nuweiktie laike pabaigos 1780 meto.

Arnoldo Prigawistia.

Tai buvo Rugsejis 1780 metu, kad prigawystia Generolo Benedikto Arnoldo tapo atidengta.

Arnoldas buvo mitrus ir lawus oficerius; bet jis papuole ant blogo kelio Philadelphiaje, kure jis mieste jis buvo komandierius 1778 metuose. Jis buvo bartas uz kleidima publiczu pinigų, bet liko downotas per Washingtona. Rugpjutyje 1780 metu Washingtonas pastate jy komandierium swarbios twirtynes West Point.

Uzsineszias ant kerszto, Arnoldas susinesze su Britijos komandieriu New Yorke, Clintonu. Jis pristėjo duotie prieszmas West Point uz deszimt tukstanciu swaru sterlingu ir generolo rangą. Del pasimatimo su juom, Clintonas nusiunte priejo sawo szalinyka Majoro Andre, mažame laime upe Hudson.

Kad Andre jau buvo gatawas gryztie, jis at-rado, jog jo laiwas buvo pasileidias zemin upia. Delto jis leidosi in New Yorka zemes keliu. Jis buvo persirengias kaip ukesas. Tarrytown'e jis buvo payntas per tris kariawynkus, kuriems jis prisipažino, kad jis yra Britietis-oficerius. Jis nusiunte jy prie arciausio sawo kamandieriaus. Komandierius teip buvo neatsargus, kad pawelyjo jam nusiustie gronata Arnoldui. Arnoldas dazinojas ape prisartianczia beda, pabego in New York prie Generolo Clintono, kur jis apturejo sawo nagrada. Andre liko pakartas, kaip szni-

pukas. Tris jo paemejai buvo John Paulding, Isaac Von Wert ir Dawid Williams. Kongressas dawe kiekwienam isz ju po medaly ir pensija per wisa gyvenima.

Sumisizimai terp kariawenes.

Ziema 1780-81 metu kariawiai Washingtono wel kente neužganedinimus Morristown'e. Tie neužganedinimai teip inkryo, kad dienoje Nauju Metu (1781) triliaka szimtu kariawiu isz Pennsylvanijos apleido sawo wietas, idant etie in Philadelphia ir reikalautie kongresso pagelbos. Jie buvo patikti Princeton'e per komiteta, kury isziunte Kongressas, ir ju reikalawimai užgandedinti. Po to jie pagryzo in sawo wietas.

Szita demonstracija ir wiena panaszi, atsitikusi weliau terp New Jersey's kariawiu, priwterte Kongressa supraszte, jog kas nors turi butie atlikta del pagerinimo padejimo armijos.

Kongressas del to paskyre Roberta Moris, turtinga prekejy Philadelhijos, finansawu agentu rando. Jis buvo didis piniguczius to laiko ir emesi in pagelba armiju.

Susirinkimas Virginijoje.

Pirmuosiuose mensesiuose 1781 m. prieszin-gos milicijos susiejo arczian wiena kitos, teip kad Amerikonai galejo gautie pergalia, kuri užbaige karia.

Sausyje 1781 m. Generolas Clinton isziunte Arnolda su szesziolika szimtu vyrų in Virginija. Jis nuego ant Richmond'o, kur daug bledes padare, iszpjaudamas žmonis'ir degindamas. Potam jis užsitwirtino Portsmuto'e. Cze jam prieunte da du tukstanciu kariawiu.

Del atremimo Arnold'o, Washingtonas isziunte Lafayette in Virginija, su dwylika szimtu vyrų.

Tuom pat laiku Cornwallis, kury mes palikome einanty in Wilmingtona po Carolinos kariawimo, trauke sziaures linkon in Petersburg, Virginijoje. Dabar Cornwallis apeme komanda ant wisu Britizsku sylu Virginijoje.

Lafayette su sawo mažą armija, kuri dabar liko padauginta iki triju tukstanciu, galejo tikrai waktuotie neprieteliu.

Birzelyje 1781 m. Cornwallis apturejo žody no Clintonu, kuris jam liepe atsisestie ant kranto mariu Virginijoje.

Cornwallis apsirinko Yorktown ant pietinio szono upes York, kur jis teipgi užsitwirtino. Clintonas liepe Cornwallisui prisartintie prie mariu kranto delto, idant ju sylas Virginijoje butu po ranka reikale, jeigu Washingtonas užpultu ant New Yorko.

Washingtonas po teisybei buvo mislinias wassara 1781 m. atakawotie Britijonus New Yorke, bet dabar jis atmaine sawo nuomonia, iszradamas geriau sumusztie Cornwallis Virginijoje.

Kaip ne buk Washingtonas weike teip, idant inkwepite Clintonui ta mislia, kad jis isztikro teugesi užpultie ant New Yorko. Rugsejyje, kada wiskas buvo gatawa, jis staigu atsitrauke no New Yorko ir leidosi ant Yorktown'o.

Apgulimas Yorktowno.

Washingtonas pasirode priesz Yorktown 28 Rugsejo 1781 m.

Francuziszka laiwyne, su wadowu Count de Grasse, buvo pirmiau inplaukus in Chesapeake ir užkimszo upias James ir York. Tai buvo perizskada del pabegimo per wandeny; Washingtonas perizskadijo no žemes puses. Tai buvo wienintelis klausimas laiko kas link pasidawimo Britizkos armijos. Ji skaitė asztuonis tukstancius, o Washingtono armija szesziolika tukstanciu vyrų.

Washingtonas su Francuzu ir Amerikonu sy-lomis pradejo apgulima Yorktown'o. Szimtas sztuku artilerijos tapo pargabenta del muszimo Britizkos twirtynes ir padare baisia bledia del apgultuju. Laike bombardawones Britiečiai nustojo su wirszum penkiu szimtu vyrų.

Cornwallis per tris nedelias iszlaike apgulima. Pajutias sawe be wilties, jis nusprende pasiduotie. 19 d. Spalio Britiečių komandierius padawe sawo armija, su wirszum septynis tukstancius vyrų.

Užbaiga kares.

Naujiena ape ta didzia pergalia suteiko neiszpasakytą džiausma žmonems no wieno galo iki antro Suwienytu Walsstiju. Wisokios patriotizkos demonstracijos*) buvo atliktos. Kongressas paskyre 13 diens Siekio, kaipo diena wisuomeniszkos padekawones.

Nors kare da ne užibaige wisai, wienok jau buvo prie galo. Britiečiai da laike apemia miestus New York ir Charleston'a, bet "duse" kares buvo jau pranykusi.

In Britijos Parlamen'ta tapo paduoti inneszimai kaslink derybu ir užbaigime kares. Pawasary Britijos Ministerija pristėjo susitaitytie su Amerikonais John Adams, Benjamin Franklin, Henry Laurens ir John Jay liko paskirti komisione-riais isz puses Suwienytu Walsstiju del užwermio sandaros su Didziaja Britanija. 30 d. Lapkriczio, pirmutiny sandara tapo parasyta Paržijuje.

Galutina sandara pakajaus, po wardu "Sandra Paryžiaus" tapo parasyta 3 d. Rugsejo 1783 m. Perszta sandara Didzioji Britija pripažino neprigulmystia Suwienytu Walsstiju. Rubezius Suwienitu Walsstiju liko nutartas in sziauria sulig Didziaisiais Ežerais ir in wakarūs sulig upe Mississippi.

In wakarūs no Mississippi liko pripažinta Ispanams. Florida, kuri buvo Britijos waldžioje no 1763 metu, buvo pagražyta Ispanams.

Armija laike wisu tu weikalu likosi ant lauko. Kariaszkos sunkenybes del kariawiu nustojo. Bet da buvo priezascziai sumisizimu, kurie pagamino nelaimias del Republikos. Kareiwiai ne buvo apmoketi per teip ilgą laiką, kad jie pradejo keltiesi prieszai waldzia. Wienok Waszingtonas per sawo twirtuma ir gudruma numalszino wisus pasikesinimus.

*) Demonstracija iszkilmingas apwalcziojimas paroda.

(Toliaus bus.)

Zinios wisokios.

† Kasztai telegrafiszkos linijos po marionis isznesza in \$1.000 mylia.

† Ežeras Erie iszduoda daugiau žuwu, negu kokis kitas ant swieto.

† Ant wienos salos ant ežero Superior dawesi jazstie drebejimas žemes.

† Walsstijoje Kansas yra ape 20 miestu, kuriuose nera nei wieno gywentojaus.

† Suwienytose walsstijose turime 2 tukstanciu ywariu gelezinkeliniu kompaniju.

† Jeigu Clevelandas nori žinotie, ka žmonija ape jy mislins, tegul megina da syky lektie ant prezidento.

† Kubos gywentojai nori pirk-tie balionus (orlaiwius), su kuriais galetu meste bombas ir dinamitus ant Kareiwu Iszpanu.

† New Yorke ir Brooklyne su straikawo daugybe amerikonu, žydu ir lietuwu ir straikas yra didelis. Nežine kaip greitai pasibaigs.

† Miestelyje Taylorville, Ill. daktaras Reasoner tapo nuszuatas per farmery Alfreda. Entrek-in isz kerszto, kad daktaras blogai gyde jo paczia arba ne mokejo iszgyditie.

† Debsas ir jo sandarbinykai mokinas kalejime politikiszkos ekonomijos ir kariawiszkos gudrybes. Kaip anuos paleis ant liuo-sybes, tie gales kowotie prieszai plutokracija su abiem ginklais.

† Laike pastaru penkiu metu apleido sawo tarnysta 56.000 kariawiu, o prieme 70.000 vyrų. Klausimas kam reikalingas tas padauginimas kariawos, jeigu nera su kuom kowotie, szitoje žemeje. Tai wis del bieduo darbinyko, kad ne straikawotu.

† South Bend, Ind. Woolen Company, apselbe pereita nedelia, kad no 1 d. Rugpjucio pakels sawo darbinykams mokesty ant 7½ procentu. Ta kompanija pakele mokesty wien tik isz sawo walis, be jokio reikalawimo isz puses darbinyku.

† Biedna Brazilija pamokino Clevelanda, isz kur galima gautie pinigūs. Jai reikėjo 20 milijonu dolieriu, o kongressas pripažino "paskila no žmoniu", ir wisi gywentojai tos žemes sudejo pinigūs. Clevelandas del paskolinimo nusidawe pas židus bankierius.

† Charleston, W. Va. July 29 — Circuit Court'e to miesto szudžia Faulknes nusprende pasi-eligimus daktaro W. E. Perry's ir nusudijo jy in penitentiary ant 14 metu. Dr. Perry buvo pagautas apmarinime ir primuszime merginos Miss Rose Johnson, kuri pas jy gydesi.

† Ishpeming, Mich. danesza, kad iuwkyko permaina stowio — straiku ir nera abejones, kad darb-dawiai tures pasiduotie, nes jie jau nori pakeltie niekie mokesty, ale ne nori priklaustie wienybes darbinyku. Jie užprasze darbinykus susirinktie prie kasyklos, idant wieni kitiems iszaiszskintie klaidas.

† Cambridge, Ill., 29 Liepos. J. S. Sullivan, M. Lawrence ir W. Morrow, kurie buvo arezawoti Taylorville ir pas kuriuos rado wagiszkus irankius, tapo nusudyti uz pawogima \$3000 isz bankos Orion'e pereita powasary. Sullivan tapo nusuditas in penitentiary ant 17 metu, Lawrence ir Morrow koznas po 15 metu.

† Kaipo buvo praneszta nr.22 "Lietuvos", kad Brooklyne tapo suaresztawoti 2 lietuwiai — Nauja-lia ir Auszra už padirbima falszywu pinigų ir atiduotie po "Grand Jury", taigi szioms dienoms nusudyjo juos in kalejima po 5 metus kozna.

Chicagos salinykai.

Pastaruose laikuose kas syk daugiau atsitaiko arezstawojimu salinyku už laikima atdaru biz-niu po 12 ad. nakties. Lig sziol wiekas ejo pagal walis policijos, kuri rodei, yra atekira waldzia mieste, nes kiekwiena isz arezsta-wotu nubaudawo piningine ko-ra. Wienok tam užstojo keliu szudzia Kehoe, kuris apskunstus salinykus už teip didy "persi-žengima", wisai no koros iszliuo-sawo, iszaiszskindamas, kad wal donui sawo reiklu walia laikytie duris atdaras teip ilgai kaip ilgai jis nori. Prie to da, kad policijan-tai nemate, kad apskunstejai pardawinetu gerimus po dwylikos. Tas nusprendimas szudios padare didely triukszma tarpe policijos.

Teisinga nuomone.

"The Chicago Evening Post" patalpino straipsny, kritikawo-janti Roda Mokslainiu už prami-nima wienos czionykszczios Pub-licznos mokslnines, wardu "Bismark School", pagal geidima wieno sanario tos rodos, kuris yra wokedis. Tame straipsnyje yra porodyti faktai, kad Bismar-kas niekad nieko gero nepadare del Amerikos ir nera raszlianni ku, o tik kariawiu, ir nepriwalo mokslnaine nesztioje jo warda. Toliau tas straipsnis daweda, kad publicznose mokslninese waikai yra mokinami gudotie ir myle-tie liuosybia, o teipgi neprigul-mystia, o netironystia ir pado-nystia. Ta mokslnaine mokina wai-kus neapkenstie Bismarko.

Jeigu wokedcziai ne turi kitu wryu užsitarnawusiu ant raszlia-wiszkos dirwos, arba jeigu neat-butinai reikia pramintie publicznas mokslnianas wardas užsitarnawusiu kare iw iswetimzemiui, tai turime Lafayette Francuza, Pulaski lenka, ir Kosciuszko lietu-wy, kurie szicze kowojo už liuo-sybia. Tikra teisybe priguli tam laikraszcziau.

Falsziwas.

"Dziennik Chicagoski" dywija-si, kad dailydos (artistai) daug uždriba ir turi begalinis turtus. Prie to priweda da kelis pawekslus ape baisu turtunguma nekuriu dailydu. — Artistai sawo turtus uždirbo teisingai, nes anie turejo no pat pirmu metu sawo gywasties lawintiesi ir mik-lintiesi, idant atliktie ar pada-rytie tokius dalykus, kurie isz-rododo nesuprantanciam wisai negalimu daiktu, arba monais. Užtai tokis ilgas ir inkirus mok-elias yra brangus, o ir darbas tu-ri butie brangus. Prie to da, arti-stai daugiau yra apdowanoti no Diwewo tokiu talentu, kury ne koznas žmogus turi, arba jei-gu ir koznas turi, tai retas už-tinka ant sawo talento. Užtai jeigu Diwewas per ganta jam tai pawelijo, tai nera ko dywitis, kad jie gerai uždriba. O treccias dalykas — jie ne iszpelnis isz kru-winos prociuos biednioku, bet renka isz liuosos walis duoda-mus pinigūs per bagoczius, kurie ne turi kur pinigų sudetie, tai nors ant užgandedinimo jeib koku sawo pajautu atiduoda men-ka daliaia sawo nesus-kaiktomu turtu. Taigi nera ko stebetis, jeigu kas uždirbo pinigūs geru budu, arba isz walis Diwewo. Dabar klausimas, kodėl "Dziennikas" ne sidywi-ja, kad kraujageriai darbinyku di-desnius turtus sukrauja, wertus nesuskaitomu milionu, o jug nie-ko ne dirba, tik ka ulewioja ir raszkažius gauda. Argi ir jiems Diwewas toky talenta dawe? — Asz netikiu, kad Diwewas ge-riauis teip butu blogas del biedno darbinyko.

Preke Pinigu.

Rublis in Rosija.....53½c
Marke in Prusus.....24½c
Guldenai in Austrija.....40½c
Frankos in Francija.....20c

